

Jónás Károly

Közgazdász-informatikus a könyvtárügy szolgálatában

Interjú a 70 éves Rónai Ivánnal

Idén töltötte be hetvenedik életévét az 1950-ben Budapesten született Rónai Iván, aki közgazdász végzettséggel jelentős évtizedeket töltött a magyar könyvtárügy több szakterületén. Két évtizedig különböző beosztásokban dolgozott az Országgyűlési Könyvtárban, 1996-tól 2013-ig pedig a változó névalakokban szereplő művelődési tárcánál töltött be könyvtárfelügyeletet ellátó vezető pozíciókat. Az alábbiakban e nem mindennapi életpálya egyes szakaszait a jubiláló interjúalannal részletesebben is áttekintjük. (A tegező viszony természetes, hiszen húsz évig együtt dolgoztunk a parlamenti könyvtárban.)

– Érettségi után 1968-tól közgazdasági tanulmányokat folytattál. Az első két évet a Leningrádi Mérnök-Közgazdasági Egyetemen végezted. Hogy lehetett akkoriban oda kijutni?

– Oda is ugyanúgy felvételizni kellett, csak jóval korábban, még az érettségi előtt. Mivel Magyarországon akkor még nem volt számítástechnikai képzés, ezért jelentkeztem Leningrádba, ahol a főiskolán számítástechnikai mérnöki és közgazdasági képzettséget is ígértek.

– Megvolt hozzá a szükséges nyelvismereted?

– Bár a gimnáziumban angol tagozatra jártam, az orosz nyelv is jól ment. Az ukrán származású tanár biztatott, hogy az érettségire alternatív tárgyként válaszszam az oroszra.

– **Öt nyelvizsgád van, három felsőfokú és két középfokú. Ezeket mi-ként és mikor szerezted?**

– Az angol és orosz felsőfokú vizsgát Leningrádból hazatérve tettem le, a német felsőt a szakközgazdász (posztgraduális) képzés végén kaptam meg, a spanyol és francia középfokút már a munka mellett szereztem.

– **Itthon, a fővárosban a Közgazdasági Egyetemen folytattad a kint kez-dett tanulmányokat. Miért az ipar szakot választottad?**

– Mert ezen a szakon volt számítástechnikai képzés. Úgy éreztem, a leningrádi főiskola elvégzése után sem számítástechnikus, sem jó közgazdász nem leszek, mivel nem volt igazi közgazdasági képzés, csak tudományos kommunizmus, va-lamint a számítástechnikai eszközpark is meglehetősen elavult volt, ezért két év után hazajöttem.

– **1973-ban, a frissen kapott egyetemi diplomával hogyan léptél ki a nagybetűs Életbe?**

– Olyan állást kerestem, ahol vállalati közgazdászként tudok dolgozni, gya-korolhatom a nyelvtudásomat, és a számítástechnikai ismereteimet is bővíthet-tem. Egy hirdetésben találtam meg a budapesti Videoton Fejlesztési Intézet (amely részét képezte a székesfehérvári Videoton vállalatnak) Számítástechnikai Vevőszolgálati Főosztályát. Fel is vettek az újonnan kialakított Közgaz-dasági csoportba. Feladatom volt a vevőszolgálati szerződések közgazdasági megalapozása és a szerződések megkötésében való részvétel. A termékünk a szocialista tábor legkisebb számítógépe az R10-es volt, a vevőink pedig a KGST-országok vállalatai. Így mindhárom vágyam teljesült: informatikával kapcsolatos közgazdasági munkát végeztem és mivel sokat utaztam külföldre, a nyelvtudásom is hasznosítottam.

– **Négy évig dolgoztál itt, ahol elég hamar a közgazdasági csoport vezetője lettél. 1977-ben mégis a váltás mellett döntöttél? Miért?**

– Egy idő után hozzám csatolták az anyagbeszerzést és a vállalati raktározás teendőit. Hamarosan rájöttem, hogy ez már nem nekem való. Amikor 1977-ben egyetemi barátom apja elhívott az Országgyűlési Könyvtárba, ahol ő volt a vezető, megragadtam a lehetőséget. A főnök, Vályi Gábor* jó kapcsolatai révén tudott pénzt szerezni a terjedő modern technika bevezetésére is. Engem azért vett fel, hogy egy számítógépes adatbankot hozzunk létre a könyvtár politikai, jogi, történelmi, közgazdasági dokumentumaiból. Ez igencsak hosszú távú feladatnak tűnt, amikor még szinte csak a honvédségnek voltak számítógépei.

– **Hogyan vettél részt a könyvtár számítógépes rendszerének kialakításában és fejlesztésében?**

– Hamarosan bevontak az Információs és Dokumentációs Osztály munkájába. Ennek keretében szemléztük a neves külföldi politikai, politológiai témájú szakfolyóiratokat. Angol, francia, német, olasz, orosz és spanyol periodikumok elsősorban magyar vonatkozású cikkeiből készítettünk annotációkat, azaz kis cédulákat a cikk forrásadatairól és tartalmáról. A cédulákra a főnök ráírta azok nevét, akiknek információként kiküldeni javasolta. Köztük volt például Köpeczi Béla, Pozsgay Imre, Aczél György és mások. Így a befolyásos szocialista politikai elit értesült a világpolitikában fontos magyar kérdésekről, sokszor olyan külföldi folyóiratcikkekről, amelyek zárt anyagnak számítottak akkor, és csak a magasabb politikai vezetők kaphatták meg. Az elkészült cédulák mindegyikéhez létrehoztunk egy-egy visszakeresést segítő kulcsmondatot, amelyek ezer tételeként egy KWIC-indexben jelentek meg kulcsszavanként permutálva és betűrendbe rendezve. A KWIC-index előállítását – miután a könyvtáraknak nem állt számítógép rendelkezésre – a Honvédelmi Minisztérium számítógépén történt.

A Főnöknek sikerült fejlesztési pénzeket szerezni, és a lyukszalagos technológiával működő írógépek helyett floppy-diszkes adatrögzítőket, Floppymatokat vásárolni. Ezek már mikroprocesszorral (F8) vezérelt gépek voltak. Egy 8 hüvelyk átmérőjű floppy lemezre képes volt mágnesesen rögzíteni majdnem 2000, egyenként 128 karakter hosszú sort. A gép programozható is volt, méghozzá assemblerben, ami egy fokkal magasabb szintű programnyelv, mint a gépi kód. Mind a két programozási lehetőséget elsajátítottam, és készítettem egy olyan programot, amellyel elő tudtuk állítani a KWIC-indexet helyben. 1985-ben a könyvtár beszerezte az első személyi számítógépét egy Videoton gyártmányú IBM PC-t. Ez a gép MS-DOS operációs rendszerrel futott, az operatív tára 1000 kilobyte volt, és már tartalmazott egy 20 MB-os fix diszket (Winchestert).

---

* Vályi Gábor 1971 és 1983 között az Országgyűlési Könyvtár igazgatója, majd főigazgatója, 1977-től az MKE Társadalomtudományi Szekciójának alapító elnöke, 1979-től 1989-ig az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöke volt.

Szereztünk egy szoftvert, amellyel C nyelven írt programokat tudunk fordítani és futtatni, és megtanultam C nyelven programozni is. Ez már a komoly informatikai fejlesztésnek a kezdetét jelentette.

– **Kilenc évvel később az USA-ban vettél részt hosszabb tanulmányúton. Az informatika terén milyen tapasztalatokkal sikerült gazdagodni?**

– A 80-as évek közepén elnyertem a Gombocz-ösztöndíjat. 1986–87-ben két szemesztert az Ohio állambeli Kenti Állami Egyetem (Kent State University, KSU) Könyvtártudományi és Informatikai Tanszékén (School of Library and Information Science) tanultam. Ott már akkoriban is külön számítógépterem volt a központi könyvtárban, a tanszékeken pedig az Apple cég által adományozott személyi számítógépek sorakoztak. A kint tartózkodásom évében robbant be a piacra az első Macintosh, ami jóval többet tudott, mint a konkurens IBM PC, de sokszorta drágább is volt. Így Magyarországra is az olcsóbb PC-t hoztam haza, az akkori jogszabályoknak megfelelően, vámmentesen. 1987-ben még nem sok PC volt Magyarországon, és még kevesebb magán használatban. A mi könyvtárunkban is csak kettő vagy három állt rendelkezésre, de az elkövetkező években a számuk egyre nőtt, és a gépek egyre korszerűbbek lettek, és egyre többet tudtak.

– **A 80-as évek végén az olvasók és a könyvtárak körében igen népszerű a PRESSDOK sajtóadatbázis létrehozásában is jelentős szerepet játszottál. Vissza tudsz emlékezni ennek a fontos fejlesztésnek a részleteire?**

– A rendszerváltozást megelőző évben a nyomtatott sajtó óriási változáson ment át. Új és új lapok, folyóiratok jelentek meg, szinte lehetetlen volt mind-egyiket befogadni és felidézhetővé tenni. A politikai szakirodalom feltárásáért és visszakereshetővé tételéért az Országgyűlési Könyvtár volt a felelős szakkönyvtár. Javasoltam a vezetésnek, hogy számítógépbe dolgozzuk fel a legfontosabb cikkeket, azaz a forrás és a cím megjelölésével adjunk egy rövid tartalmi ismertetést is, ezt vigyük be a dokumentátorok egy egyszerű szövegszerkesztőbe. Én meg írtam egy visszakereső programot, amely segítségével meg tudtuk keresni ezeket a leírásokat, amelyek alapján elővettük a forrást (a napilapszámot, vagy a folyóiratszámot) és szükség szerint kimásoltuk belőle a teljes cikket. A létrejött adatbázist PRESSDOK névre kereszteltük, és egy információszoftvert fejlesztettünk rá. A havonta több ezer tétellel bővülő adatbázist floppy lemezre sokszorosítottuk, hozzátettük a keresőprogramot, és így értékesítettük a könyvtárak és más, információt igénylő intézmények vagy személyek részére. Nemsokára a műszaki fejlesztés lehetővé tette, hogy a helyi hálózatunkon lévő adatbázisokat távolról, telefonos modem segítségével lekérdezhessük. A PRESSDOK teljes, többéves termése lekérdezhetővé vált, ezzel a mienk volt az első távoli elérésű adatbázis az országban. Mivel a telefonvonalak megbízhatósága alacsony volt, a könyvtárak inkább vették a fizikai adathordozón rögzített PRESSDOK-ot, eleinte floppy-n, majd CD-ROM-on, havonta frissítve.

– Emlékszem, a személyi számítógépek folyamatos beszerzése után hosszabb-rövidebb ideig mindannyian küszködtünk, amíg a számunkra szokatlan gépes alapismereteket, és használatukat megtanultuk. Te sokat segítettél a hőskornak nevezhető időszak elején a munkatársaknak – mindig készségesen és jó kedéllyel.

– Természetesen, időközben ugyanis a könyvtár számítógépparkja szépen gyarapodott. Az Információs és Dokumentációs Osztályon már mindenkinek lett PC-je, és más osztályok dolgozói is igyekeztek bekapcsolódni a PRESSDOK munkálataiba. Így sokan megtanulták a számítógép-használat alapjait, ezzel nyitva utat a további gépesítésre. Amint a könyvtárban kialakítottuk a hálózati működést, lehetővé vált, hogy a könyvtári folyamatokat is gépesítsük. Megcélzottuk a könyvtári katalógus gépre vitelét, de elsőként az újonnan beszerzett dokumentumok számítógépes feldolgozását valósítottuk meg. Ebben aktív szerepet játszott a Gyarapítási Osztály és a Különgyűjteményi Osztály nyitottsága, tanulni vágyása. A beszerzendő könyvekről itt készítették a vázrekordokat, amelyeket azután a Feldolgozási Osztályon kiegészítettek a katalógus cédulákra kerülő címléírási adatokkal. A gyarapításon nagyon megszerették a kardexelő programomat, mert az nem csak az egyszerűsége és áttekinthetősége miatt volt kedvenc, hanem azért is, mert a hiányzó folyóiratszámok reklamálását is könnyebbé tette. Később az olvasószolgálatban a beiratkozás, a kölcsönzés, majd az intézmény pénzügyi nyilvántartásai is gépesítve lettek.

– A könyvtárban töltött évek folyamán fokozatosan előbbre léptél. Két évig az Információs és Dokumentációs Osztályon osztályvezető-helyettes, majd 1984-től 1992-ig Vályi Gábor, később dr. Veredy Katalin és dr. Pintér Katalin könyvtárvezetői időszakában az osztály vezetője voltál. 1991. május 1-jétől a parlamenthez visszatérő (ugyanis 1952-től nem tartozott az Országgyűlés felügyelete alá) könyvtár új főigazgatója, Száva-Kovács Endre pedig tájékoztatási igazgatónak nevezett ki. Miben jelentett mást a szakigazgatói funkció az addigi osztályvezetői feladatokhoz képest?

– Az egész könyvtár informatikai fejlesztését kellett menedzselnem, nem csak az Információs és Dokumentációs Osztályét. Az említett vezetők szerencsére mindannyian értékelték az innovációt, így támogatták a munkám és a fejlesztési elképzeléseimet.

– A 90-es évek elején jó kapcsolatok alakultak ki az Országgyűlési Könyvtár és a Library of Congress között. Hogy történt mindez?

– A rendszerváltozás hajnalán az USA kongresszusi képviselőiből és a Kongresszusi Könyvtár Képviselői Kutatószolgálatának (Congressional Research Service, Library of Congress) munkatársaiból álló küldöttség látogatott el hozzánk. Le voltak nyűgözve, hogy a viszonylag kezdetleges technikával ilyen működőképes információs szolgáltatást tudtunk létrehozni. Úgy gondolták, hogy ez a könyvtári csapat megérdemli az USA képviselőházi anyagi és szellemi támogatá-

sát egy korszerű, a demokratikus törvényhozáshoz illeszkedő képviselőtájékoztató megvalósításához. Ezért munkatársainknak számos tanulmányutat szerveztek az Egyesült Államokba, ahol megtanultuk, hogyan kell elfogulatlan képviselőtájékoztatót végezni, milyen az ideális infrastruktúra, és milyen új módszereket szükséges követni. A képzéseken kívül az amerikai alsóház jelentős anyagi támogatást is megszavazott az újonnan alakult kelet-európai demokráciáknak (elsőként a Visegrádi Négyeknek), amelyekből mi számítógépeket, másológépeket és egyéb irodai bútorokat, eszközöket vásároltunk könyvtárunk új képviselőtájékoztató olvasótermébe, amely a Képviselői Irodaház hetedik emeletén az 1994-ben átadásra került Képviselőtájékoztatói Központ területén létesült. Az Országgyűlési Könyvtár tehát az Országgyűlés szervezeti rendjébe való visszatérése után pár évvel megtalálta helyét az új parlamentben, és ezzel egyidejűleg megkezdődött a könyvtár automatizálásának új korszaka. Ezt követően a korábban egyedi, saját gyártású programok már nem voltak alkalmasak a korszerű számítástechnikai eszközökhöz, és a szoftverpiacon elérhető integrált könyvtári rendszer bevezetésére volt szükség.

– 1996 elején lejárt Száva-Kováts Endre ötéves főigazgatói szerződése. Mi inspirált arra, hogy megpályázd a főigazgatói posztot?

– Úgy éreztem, hogy a szükséges fejlesztéseket, köztük az integrált könyvtári rendszer megvalósítását – a tájékoztatói szakigazgatóként szerzett tapasztalatok birtokában – képes lennék irányítani, ezért nyújtottam be pályázatot a megüresedő könyvtár főigazgatói állásra, de a bíráló bizottság nem engem választott. Ekkor kaptam ajánlatot Inkei Pétertől, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium kulturális helyettes államtitkárától a Kulturális Örökség Főosztály vezetői funkciójának betöltésére. Örömmel elvállaltam: új kihívások, új ismeretek, új feladatok álltak előttem.

– A korábbi könyvtári feladatokhoz képest jelentős változásnak néztél elébe. Vissza tudsz emlékezni erre a másfajta megpróbáltatásokkal tarkított időszakra?

– A munkaszerződéseim alapján 1996. április 1-jén kezdtem a minisztériumban dolgozni, de ez afféle áprilisi tréfa volt, mert már március 27-én ki kellett utaznom Moszkvába, a Kulturális Javak Visszaszolgáltatásának Bizottsága nevet viselő magyar–oroszcsoport soron következő ülésére, mivel átvettem elődöm tisztét: én lettem a munkacsoport magyar társelnöke. A partnerem a Gorkij Múzeum főigazgatónöje, Irina Antonova volt, aki a második világháború végén talán a legaktívabb résztvevője volt a műkincsek begyűjtésére szakosodott szovjet különítményeknek. Ő jelölte ki, hogy mely kulturális kincseket kell elszállítani elsősorban a Puskin Múzeumba, amelynek ő volt a vezetője több mint ötven évig. A tárgyalásaink eredményeként a restitúció Oroszországban belpolitikai kérdés lett. Az oroszok úgy érzik ugyanis, hogy e tárgyak járnak nekik, merthogy a Szovjetunió népei annyit szenvedtek egy olyan háborúban, amit nem

is ők indítottak, hogy nem értik: hogy jönnek most ahhoz az akkori agresszorok, hogy visszakérjék a műkincseket. A jogállamiság jegyében az orosz parlament elfogadott egy restitúciós törvényt, ami gyakorlatilag lehetetlenné tette az elhurcolt műtárgyak visszaadását.

A restitúció kérdésével a magyar múzeumok is kénytelenek voltak megbirkózni. Emlékszem egy másik, ugyancsak komplikált esetre. Kevesebb, mint egy hónapja dolgoztam a minisztériumban, mikor Magyar Bálint, az akkori kultusz-miniszter az irodájába hívott. Bementem, ott ült a miniszter, a kabinetfőnöke, továbbá Martha Nierenberg (Herzog-örökös), a férje, valamint egy amerikai és egy magyar ügyvéd. Alig léptem be, amikor a miniszter közölte, neki mennie kell, folytassam én. Bedobtak a mélyvízbe. Észnél kellett lennem, nem ígérhettem meg, hogy a magyar állam teljesíti a Herzog-gyűjtemény örökösének kérését a restitúcióra, mert az a közgyűjtemények sérelmére valósítható csak meg, de azt megígértem, hogy a tárgyalásokat folytatni fogjuk, és amennyiben az örökös igénye jogos és megalapozott, nyitottak vagyunk a kölcsönös előnyöket biztosító megállapodásra. Azóta a számos kormányváltás ellenére a kérdés még mindig nem jutott nyugvópontra.

Utólag is meg kell állapítanom, hogy az akkori Művelődési és Közoktatási Minisztériumban dolgozni komoly kihívást jelentett számomra. Nagyon egyetértettem a vezetés azon szándékával, hogy a minisztériumnak a kultúra kézi vezérlését mellőznie kell, az irányítást karnyújtásra lévő távolságból (at arm's length) kell végezni, a szakmai szervezetek jobb bevonásával. Az igazgatási feladatokon kívül legfontosabb teendőnk volt az új múzeumi és könyvtári törvény megalkotása. Komoly és fárasztó egyetértési munkák után 1997 második félévében az Országgyűlés el is fogadta a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvényt.

Az új kulturális törvény elfogadásához kapcsolódva sikerült a központi költségvetésből pótlólagos finanszírozási és fejlesztési forrásokat szerezni. Lehetőség nyílt arra, hogy egy nagyszabású könyvtári informatikai fejlesztési programot indítsunk. Az elnyerhető támogatás kritériuma volt, hogy a fejlesztés egy hároméves program keretében valósuljon meg, mérhető eredménye legyen és lehetőleg helyi vagy szakágazati együttműködés keretében valósuljon meg. (Tehát egy földrajzi térség több könyvtárának együttműködésében, vagy a települési könyvtár, múzeum és/vagy közművelődési intézmények együttműködésében.) Nagyon sok, jól átgondolt pályázat érkezett, látszott, hogy a szakterület megértette, milyen irányban kell fejlődni. Ugyanakkor előjött a magyar átok, egyes könyvtárak, főleg a nagyobbak közül, minősíthetetlen pályázatokat adtak be. Egyszerűen felsorolták az elnyerni kívánt eszközöket, anélkül, hogy azokhoz megvalósítandó feladatokat rendeltek volna. Én személy szerint nem voltam benne a bíráló bizottságban, de számos tag azzal érvelt, hogy adjuk meg a támogatást, hiszen nem lehet, hogy egy olyan nagy intézmény ne kapjon. Bár nagyon elleneztem ezt a fajta gondol-

kodást, mégsem akartam hatalmi szóval beavatkozni. A pályázat ennek ellenére nagy sikert aratott. Sajnos, utána második és harmadik év nem következett, mert 1998-tól az ehhez szükséges források megszűntek.

– Az 1998-as kormányváltáskor a Művelődési és Közoktatási Minisztérium kétfelé vált, oktatási tárcára és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumára. A te helyzeted hogyan változott?

– Az én minisztériumban betöltött szerepem sem maradhatott érintetlen. Miután az államtitkárokat leváltották, a következő szint a főosztályvezetők cseréje volt. Szerencsémre az új kulturális helyettes államtitkár ajánlatot tett egy másik poszt betöltésére, így továbbra is a tárcánál maradtam, mint a Közgyűjteményi és Közművelődési Helyettes Államtitkárság titkárságvezetője. Két év múlva, 2000-ben újabb változás következett. A helyettes államtitkár távozása miatt egy frissen alakult szervezeti egység, a Stratégiai és Szociális Partnerségi Osztálynak, majd a Társadalmi Kapcsolatok és Felkészülés az EU-s Csatlakozásra Osztálynak lettem a vezetője. Vittem magammal a korábbi feladataimat: a közgyűjteményi dokumentumvásárlási támogatás szervezését, a szakmai továbbképzést és a szakszervezetekkel kötött megállapodásokat, valamint a közgyűjtemények finanszírozásának korszerűsítését is.

Az EU-s csatlakozási tárgyalásokon a kulturális jogharmonizáció kérdéskörével a kulturális fejezet munkacsoport vezetőjeként én foglalkoztam. A legfontosabb szabályozás ezen a területen a kulturális javak szabad áramlása az EU-n belül és a műtárgykeviteli szabályok elfogadása és adaptálása a hazai jogrendben. Nem volt könnyű feladat, sok vita és az ellentétek feloldása után végül minden akadály elhárult a kulturális dosszié lezárása elől.

– 2002-ben az addigi ellenzék került kormányra újabb hierarchikus változtatásokkal. Miként alakult további sorsod a minisztériumban?

– Az új helyettes államtitkár visszavett titkárságvezetőnek. Ebben a beosztásban 2003-tól 2006-ig dolgoztam. A Közgyűjteményi Főosztály helyett – sajnos, úgy tűnik, ez a bürokrácia törvényszerűsége – három új főosztály jött létre, amit nem néztem jó szemmel. Viszont mindhárom területnek (könyvtári, múzeumi és levéltári) én ügyeltem a költségvetésére, és végeztem a gazdaságfejlesztési feladatait. Az egyszeri közalkalmazotti béremelés végrehajtása a kulturális területen sem szolgálta a finanszírozás korszerűsítését, inkább konzerválta a rossz struktúrákat, viszont tény, hogy átmenetileg – amíg a kormány el nem infálta az emelést – sikernek lehetett eladni.

– 2006-ban ugyanolyan színű új kormány alakult, mégsem maradtál a korábbi feladatkörben.

– Sajnos, a 2008-as világválság és a nálunk bevezetett költségvetési megvonások teljesen ellehetetlenítették a közgyűjtemények helyzetét. A minisztérium számos átvilágítást rendelt meg külső szakértőktől, amelyek azt sugallták, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma által fenntartott intézmények ösz-

szevonása és a központosítás jelentős megtakarítással járna. Az én számításaim és elemzéseim alig mutattak ki közvetlen gazdasági hasznot, viszont az önállóság csorbítása rugalmatlanságot és szakmai hátrányokat eredményezett volna. Ekkoriban kidolgoztam a közgyűjteményi teljesítményalapú tervezés és beszámoló módszertanát, és próbáltam rávenni az intézményi vezetőket, hogy gazdasági számításokkal alátámasztott éves munkatervet, majd az évet lezáró jelentést adjanak be, amely alapján értékelni tudjuk a működéseket. Elképzelésem szerint a munkajelentés kielemezése alapján lehetett volna jutalmazni az intézményvezetőt és magát az intézményt is. Sajnos ezt a jutalmazási modellt pénzhiány miatt nem lehetett bevezetni, az értékelést ennek ellenére elvégezték a szakmai osztályok.

– **Skaliczki Judit távozása után 2009. október 1-jétől a minisztérium Könyvtári Osztályának vezetését is megkaptad, s ez a pozíciód 2010 után is, egészen a 2013-as nyugdíjazásodig megmaradt. Osztályvezetői működésed önértékelésére is számítva a kérdés: hogyan tudta osztályod az ország sokféle könyvtártípusának válságos helyzetét kezelni, a magyar könyvtári rendszer további fejlődésének lehetőségét újratерemteni?**

– 2009-ben és a 2010-es évek kezdetén a közkönyvtárak reformját készítettük elő a szakmai szervezetekkel közösen a nyilvános könyvtári ellátás új rendszerének kiépítéséről. Ennek egyik legfontosabb tézise volt, hogy a megyei könyvtárak fenntartói feladatait átvette a megyei jogú város. Ezek az önkormányzatok a városi könyvtári feladatokhoz és a megyei szintű könyvtári ellátáshoz is támogatást kaptak a központi költségvetésből. A kistelepülési könyvtári ellátáshoz a település önkormányzata a lakosságszám alapján normatív támogatásban részesült, és a feladatot önálló könyvtár, vagy a városi-megyei könyvtár anyagi és szakmai támogatásával szolgáltatóhely létesítésével teljesíthette.

Az EU-hoz való csatlakozásunktól, 2004-től fogva rendszeresen részt vettem a kulturális örökség digitalizálásával kapcsolatos nemzetközi projektekben, éves összefoglalókat készítettem a magyarországi digitalizálás helyzetéről és jövőbeli feladatairól. 2011-ben a magyar EU elnökség idején megszerveztem a DC-Net projekt budapesti nemzetközi konferenciáját, amely az e-infrastruktúra szerepéről szólt a kulturális örökség tartós digitális megőrzésében. Nyugdíjazásom előtt utolsó nagy munkám egy új könyvtári stratégia elkészítése volt a Könyvtári Intézet munkatársaiból álló teammel közösen. A 2013 tavaszán megfogalmazott víziónk szerint: 10–20 év múlva „a könyvtár inkább fogja viselni a virtuális könyvtár jegyét, mint a fizikai könyvtárét, inkább közösségi könyvtár lesz, egyre jobban szolgál a könyvtár a kreativitás színteréül, és egyre inkább vállal fel archiválási feladatokat. A fenti jövőképhez igazodva célunk felkészíteni a könyvtári rendszer egészét, és a különböző típusú könyvtárakat a rendszerszerű működésre, versenyképességük fejlesztésére és komparatív előnyeik kiaknázására, hogy a könyvtár betöltse hagyományos és új szerepét is, azaz a könyvtár gyűjteményeire alapozott szolgáltatásai inspirálják a tanulást, segítsék elő a kreativitást és az innovációt, va-

lamint kapcsolják össze az embereket közös múltjukkal, jelenükkel és jövőjükkel. A könyvtár e feladatai elvégzése érdekében vállaljon újabb, a kor követelményeinek megfelelő szerepeket, és növelje társadalmi elismertségét.”

Most, 2020-ban úgy látom, hogy a könyvtárügy nemzetközi trendjei alátámasztják az akkori vízióinkat.

– **Minisztériumi működésed idején számos cikket, tanulmányt írtál, és sok előadást tartottál. Ezek mindig kapcsolódtak változó feladataidhoz?**

– Többnyire igen. Nem a szereplésvágytól fűtve írtam cikkeket, vagy tartottam előadásokat, hanem hogy tájékoztassam a szakmát az eredményeinkről és szándékainkról.

– **Végül is magas szintű közgazdász, informatikai beállítottságot, készségedet, nyelvtudásodat egész eddigi életutadon jól tudtad kamatoztatni. Melyik időszakra és miért emlékezel szívesebben: az Országgyűlési Könyvtárban vagy a kultuszminisztériumban eltöltött hosszú évekre?**

– Mindkét helyen több mint 15 évet töltöttem el, számos kihívásnak kellett megfelelnem, de talán az ifjú korom és a nagyszerű kollégáim miatt az Országgyűlési Könyvtárra gondolok szívesebben vissza.

– **Nyugdíjba vonulásod óta mivel foglalkozol, hódolsz-e még informatikai szenedélyednek, milyen hobbijaid vannak?**

– Megtanultam egy újabb programnyelvet, és Rubyban, illetve HTML-ben írtam programokat, természetesen otthoni könyvtárak kezelésére. Ezen kívül fordítok angol és francia nyelvű színdarabokat. Persze mind a programozást, mind a fordítást szórakozásból végzem, nem megrendelésre. És mivel a feleségem jelenleg is könyvtári területen tevékenykedik, továbbra is figyelemmel kísérem a könyvtárszakmai fejleményeket.

Készült: Budapesten, 2020 novemberében.
